

พระพุทธศาสนาในประเทศพม่า : นิกาย การปกครอง และสมณศักดิ์

Buddhism in Myanmar : Sect, Controlling, and Priest's Ranks

มัลลิกา ภูมธน¹ ดิเรก ด้วงลอย² พระปลัดระพิน พุทธิสารโ³

Mullika Phumathon, Direk Duangloy, Phrapalad Raphin Buddhisar

บทคัดย่อ

บทความนี้ศึกษาถึงพระพุทธศาสนาในพม่าที่เกี่ยวข้องกับนิกาย การปกครองและระบบสมณศักดิ์ โดยใช้การศึกษาจากเอกสาร งานวิจัย บทความ การสัมภาษณ์ และการสังเกตพื้นที่จริงจากประเทศพม่า

ผลการศึกษาพบว่า พม่าได้รับอิทธิทางด้านพระพุทธศาสนาจากศรีลังกาในเรื่องสมณศักดิ์ โดยสมณศักดิ์มี 3 รูปแบบ คือ สายวิชาการ สายเผยแผ่ และสายกรรมฐาน โดยแต่ละรูปแบบแบ่งเป็นสายละ 3 ชั้น ส่วนการปกครองมีเถรสภาเป็นองค์กรปกครองสูงสุด มีสมาชิกที่เป็นพระสงฆ์จากนิกายต่าง ๆ 47 รูป ได้มาโดยการเลือกตั้งจากวัดทั่วประเทศ การปกครองระดับล่างเป็นไปตามสายนิกาย โดยมีสังฆนายกของแต่ละนิกายเป็นผู้นำสูงสุด นิกายที่ได้รับการรับรองจากรัฐบาลมีจำนวน 9 นิกาย โดยมีนิกายสุธรรมมาเป็นนิกายใหญ่ที่สุด มีสถิติพระสงฆ์จากทั่วประเทศกว่า 90 เปอร์เซ็นต์

คำสำคัญ : พระพุทธศาสนาในประเทศพม่า, นิกาย, และสมณศักดิ์

Abstract

This article aimed to study Buddhism in Myanmar concerning the sect, controlling and the system of the priest's ranks by studying through the documents, research papers, articles, interviews and observing the real location in Myanmar.

The results of the study revealed that Myanmar received the influence on Buddhism from Srilanka concerning the priest's ranks which consisting of 3 types: Academic, Propagation and Meditation by each type was divided into 3 classes of each. For controlling, there was a council for monks called Sangnayok consisting of 47 monks from different sects being members. These members of the council were chosen from the temples throughout the country. Controlling in lower levels was according to the sect's lines and having the Sangnayok of each sect played the leading role. There were 9 sects which certified by the government and Sudhamma was the biggest sect having the monks of over 90% from all over the country.

KeyWords : Buddhism in Myanmar, Sect, Priest's Ranks

¹Faculty of Management Science . Nakhon Sawan Rajbhat University

²Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Nakhon Sawan Campus

³Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayuthaya

บทนำ

พระพุทธศาสนาในประเทศพม่า มีภาพลักษณ์ปรากฏถึงความแตกต่างกันในหลายกรณี อาทิ พระสงฆ์กับการเมือง ธรรมเนียมสายพม่า ในรูปแบบการปฏิบัติ ยุบหนอ พองหนอ ที่สังคมศาสนาไทยคุ้นชิน การจัดการศึกษา “พระอภิธรรม” ในชื่ออภิธรรมโชติกะวิทยาลัย ที่มีต้นธารจากพม่า และวัดมหาธาตุเป็นผู้รับช่วงส่งต่อพร้อมพัฒนากระจายไปทั่วในช่วงต่อมา รวมทั้งสังคมไทยจะคุ้นชินกับระบบสมณศักดิ์ พระครู เจ้าคุณ ในแบบของประเทศไทย เมื่อเทียบกับเคียงกับพม่า มีรูปแบบสมณศักดิ์อย่างไร ? ซึ่งในที่นี่ จะได้ทำการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นความเหมือน ความต่าง นัยหนึ่งคือการเรียนรู้ กระบวนทางวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาเถรวาท ในประเทศเพื่อนบ้านอย่างพม่า นอกเหนือจากการเมืองการปกครองที่เราได้ยืม หรือพระสงฆ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองนับแต่อดีต เช่น พระอุ อุตมะ (U Ottama, ค.ศ.1879-1939/59 ปี) หรือพระอุ วิสาระ (U Wisara, ค.ศ.1889-1929/2432-2472, 40 ปี) ที่มีบทบาทต่อสู่ทางการเมืองเพื่อให้ได้เอกราชตามแนวพุทธสันติวิธี จนกระทั่งถูกจับกุมขังและมรณภาพ แม้ความตายของท่านจะไม่ได้ผลในการได้มาซึ่งเอกราช แต่อย่างน้อยก็ได้สะท้อนถึง การต่อสู้ของพระสงฆ์กับการเมือง หรือการเรียกร้องเพื่อเอกราชแก่พม่า รวมทั้งเป็นการสร้างแรงจูงใจการต่อสู้แก่ยุวสงฆ์และคนรุ่นใหม่ในช่วงเวลานั้น หรือล่วงมากระทั่งปัจจุบัน การเมืองศาสนานิยมที่ปรากฏอยู่ในพม่า และมีพระภิกษุ อย่าง พระวิรุ (Ashin Wirathu, ค.ศ.1968-) พระสงฆ์ศาสนานิยมที่ใช้แนวทางการศาสนานำการเมือง จนกลายเป็นส่วนสนับสนุนการเมืองและการทหารในประเทศพม่าในช่วงที่ผ่านมา ในบทความนี้ประสงค์สะท้อนให้เห็นถึงพระพุทธศาสนาในรูปแบบของสมณศักดิ์ กลไกการปกครองและนิายพระพุทธศาสนาที่มีอยู่ทั้งหมดในประเทศพม่า อันเป็นแบบแผนในการบริหาร กิจการพระพุทธศาสนาในพม่าด้วย เพื่อประโยชน์ในการเรียนรู้ศึกษาพระพุทธศาสนาในประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งจะได้นำเสนอในรายละเอียดต่อไป

นิายของคณะสงฆ์ในพม่า

Heinz Bechert ได้ทำการศึกษาวิจัยไว้ในเรื่อง The Nikayas of the Burmese Sangha in the Context of Contemporary Burmese Buddhism ให้ข้อมูลว่าพระพุทธศาสนาแบ่งแยกเป็นนิกาย 9 นิกาย หรือในงาน Gustaaf Houtman (1990) ในงานวิจัยเรื่อง Traditions of Buddhist Practice in Burma ก็สะท้อนประเด็นขัดกันของพระพุทธศาสนาในพม่า รวมทั้งเป็นสาเหตุนำไปสู่การปฏิบัตินิกายที่แตกต่างกัน ซึ่งจำแนกแบ่งเป็นนิกายได้ คือ

1. นิกายสุธรรมมา (Sudhamma Nikāya) เป็นนิกายใหญ่ที่มีประชากรพระภิกษุสงฆ์อยู่ประมาณ 90 เปอร์เซ็นต์ทั่วประเทศ ของพระภิกษุสงฆ์ที่จำนวนประมาณ 500,000 รูป มีวัดทั่วประเทศตามสถิติที่ปรากฏล่าสุดอยู่ที่ประมาณ 56,492 วัด โดยนิกายสุธรรมมา เกิดขึ้นในปลายศตวรรษที่ 18 โดยการอุปถัมภ์และสนับสนุนโดยของพระเจ้าปดุง (Bodawpaya, ค.ศ.1782-1819/2325-2362) ที่สนับสนุนให้มีการปฏิรูปคณะสงฆ์เพื่อความบริสุทธิ์ตามพระธรรมวินัย และส่งเสริมให้พระสงฆ์เคร่งครัดในพระธรรมวินัย โดยชื่อนิกายมีที่มาจาก “สภาสุธรรมมา” ที่พระเจ้าปดุง (Bodawpaya) ได้ก่อตั้งขึ้นก่อนหน้านี ในปัจจุบันนิกายสุธรรมมาเป็นนิกายหลักที่ได้รับการรับรองโดยรัฐ และมีความใกล้ชิดกับรัฐมาก ดังจะเห็นได้จากนิกายนี้มีข้อห้ามพระสงฆ์เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง เป็นต้น



ภาพที่ 1 พระชเวจะเย้น ศาสนา สยาดอ (Shwekyin Sasana Sayadaw) สังฆนายกนิกายชเวจะเย้น รูปปัจจุบัน
(ภาพ : ออนไลน์)

2 นิกายชเวจะเย้น (Shewegyin Nikāya) ก่อตั้งขึ้นในช่วงกลางศตวรรษที่ 19 โดยพระสงฆ์เจ้าอาวาสในหมู่บ้าน Shwegyin ที่แยกตัวออกมาจากนิกายสุธรรมมา (Thudhamma Nikaya) ในรัชสมัยของกษัตริย์มินดง (Mindon, 1853–1878/2396-2421) ในช่วงปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาให้บริสุทธิ์ และเที่ยงตรงตามพระธรรมวินัย (Gustaaf Houtman, 1990 : 23-26, Aung-Thwin, Michael, 2009) แม้ในสมัยพระเจ้าธีบอร์ (Thibaw Min, 1878-1885/2421-2428) กษัตริย์องค์สุดท้ายของพม่า จะมีความพยายามรวมนิกายก็ตามแต่ก็ไม่ประสบผลสำเร็จ โดยพระสงฆ์ในนิกายนี้มีส่วนสนับสนุนขบวนการชาตินิยมและต่อต้านอาณานิคมในอังกฤษพม่าในช่วงต้นทศวรรษ 1900 นิกายนี้มีวัดในนิกายนี้อยู่ที่ประมาณ 3,608 วัด ทั่วประเทศ มีพระสงฆ์ราว 5 หมื่นรูป มีวัตรปฏิบัติที่เคร่งครัดเช่น ไม่เคี้ยวหมาก ไม่ดื่มเครื่องดื่มทุกชนิดยกเว้นน้ำดื่มหลังเที่ยง ไม่ไปในงานรื่นเริงบันเทิงทุกชนิด รวมไปถึงมีความเชื่อเกี่ยวกับบรกรรมสวรรค์ เป็นต้น



ภาพที่ 2 ภาพเหตุการณ์ประชุมสงฆ์นิกายกว่า 1 พันรูป พร้อมศาสนิกผู้นับถือ
ที่วัด Dhammaduta Zetawon Tawya Monastery ในกรุงย่างกุ้ง ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ.2012
(ภาพ : ออนไลน์)

3 นิกายมหาทวาระ (Mahadvara Nikāya) ผู้ก่อตั้งนิกายนี้ก่อตั้งโดย ออกโป สยาดอ (Okpo Sayadaw, ค.ศ.1818-1906/2361-2449) ใน ค.ศ.1855/2398 ที่ชื่นชมแนวทางการปฏิรูปพระพุทธศาสนาในศรีลังกา โดยเหตุเกิดจากความแตกแยกจากนิกายสุธรรมมา เกิดขึ้นภายใต้การตีความแตกต่างกันมีการใช้คำว่า Dvara แทนคำว่า Kamma ในตอนต้นของพระสูตร ซึ่งเน้นการตีความที่เข้มงวดเกี่ยวกับแนวคิด และหลักการของกฎแห่งกรรมตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา รวมไปถึงข้อขัดแย้งกับนิกายสุธรรมมา รวมทั้งแนวคิดที่แตกต่างกันในเรื่องสีมา (Carbine, Jason A ,2011) มีพระสงฆ์ที่นับถือและปฏิบัติในนิกายนี้อยู่ที่ประมาณ 3-4 พันรูป ทั่วประเทศ ถือปฏิบัติภายใต้องค์กรปกครองสงฆ์ในพม่าด้วย (Gutter, Peter, (2001)

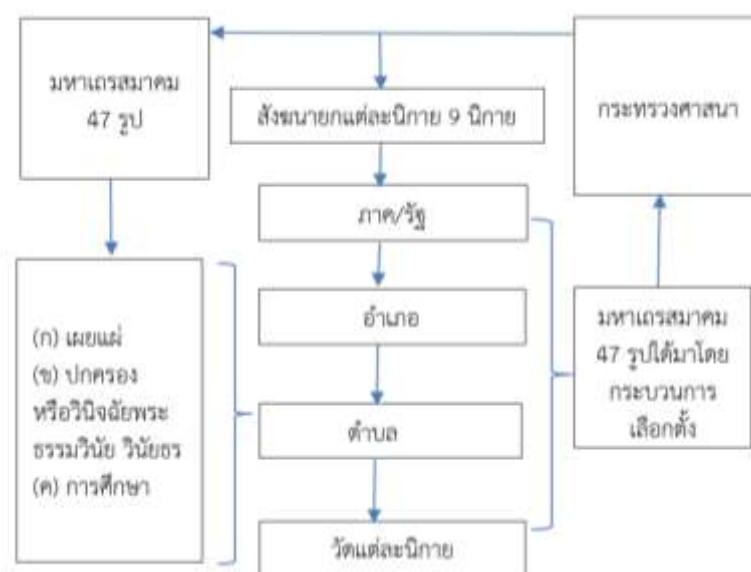
4 นิกายมูละทวาระ (Mūladvara Nikāya) มีรูปแบบและการก่อตั้งโดย Ingapu Sayadaw หลังการมรณภาพของ ออกโป สยาดอ (Okpo Sayadaw) โดยการนำรูปแบบของนิกายมหาทวาระ (Mahadvara Nikāya) มาประยุกต์ปรับปรุงใช้ เกิดขึ้นในปี ค.ศ.1918/2461

5. นิกายอะไน้กซ็อง ทวาระ (Anukchaung Dvara Nikāya) นิกายดังกล่าวแยกออกมาจากนิกาย Mahadvara nikaya ในช่วง Okpo Sayadaw ที่ยังมีชีวิตอยู่ เกิดขึ้นใน ค.ศ.1900/2443

6.เวหุวัน นิกาย (Weluwan Nikāya or Veluvana Nikāya) ก่อตั้งโดยเวหุวัน สยาดอ อุ ปุณ ตะวันทา (Weluwan Syadaw U Puntawuntha) โดยก่อตั้งอย่างเป็นทางการตั้งแต่ ค.ศ.1919/2462

7. นิกายจะตุรัมมิก มหาสติปัญฐาน แหงดตัวน (Gatubhummika Mahasatipatthana Ngettwin) ก่อตั้งโดยหงดตัวน สยาดอ (Ngettwin Sayadaw,ค.ศ.1831-1910/2374-2453) ที่เกิดขึ้นในมัณฑเลย์ เป็นนิกายที่เน้นความเรียบง่าย มีแนวคิดปฏิเสธการวางของบูชา มีความเคร่งครัดในพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา ปฏิเสธทุกพิธีกรรมที่ไม่เกี่ยวกับพุทธศาสนา รวมไปถึงการเคารพรูปปั้นพระพุทธรูป กระตุ้นให้พระผู้บวชเข้ามาต้องปฏิบัติกรรมฐาน และเป็นผู้สนับสนุนหลักในการส่งเสริมแนวทางปฏิบัติกรรมฐาน สติปัญฐาน 4

8. นิกายคณะวิมุตติ กะโด (Kanawimoke Kado Nikāya) ก่อตั้งโดย Pitakattaik Kyaung Sayadaw U Indavamsa (ค.ศ.1831-1917/2374-2460) เกิดขึ้นภายใต้การร้องขอของคณะวิมุตติ ใน ค.ศ. 1896/2439



แผนภาพที่ 1 โครงสร้างการบริหารของคณะสงฆ์พม่า ทั้ง 9 นิกาย
(ที่มา : Ashin Puppha,1 พฤษภาคม 2561)

9 นิกายธัมมยุติกะ หรือ มหาเถน นิกาย (Dhammayuttika Nikāya or Mahayin) ก่อตั้งโดยพระมหาเถน สยาดอ (Mahayin Sayadaw) พระไตรสรณธัมม (พ.ศ. 2450-2460/1907-1917) มีนามเดิมว่า “เย็น” เป็นชาวมอญเกิดในเมืองไทย ที่บ้านคลองครุ ตำบลท่าทราย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร รับประทานอาหารภาษามอญและไทยขึ้นต้นที่วัดคลองครุ อุปสมบทที่วัดบวรนิเวศวิหาร มีสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์ เป็นพระอุปัชฌาย์ สอบได้เปรียญธรรม 5 ประโยค มีความเชี่ยวชาญภาษามอญและบาลีเป็นอย่างดีพระไตรสรณธัมม (เย็น) เป็นผู้มีความรู้ในทางธรรมแตกฉาน มีลูกศิษย์ลูกหาเคารพนับถือมากมาย และเป็นผู้นำ ธรรมยุติกนิกาย ไปเผยแผ่ยังวัดในเมืองมอญ ประเทศพม่า หนังสือภาษามอญฉบับพิมพ์ในประเทศพม่า ชื่อว่า เถระรูปปอดต้อย เป็นหนังสือที่รวบรวมประวัติพระเถระผู้ใหญ่ในนิกายธรรมยุติ ในประเทศพม่า ระบุว่า “...ท่านมหาเถน เป็นผู้สถาปนารธรรมยุติกนิกายในเมืองมอญ เมื่อเดือน 12 ขึ้น 13 ค่ำ วันพฤหัสบดี ปีจุลศักราช 1203 (พ.ศ. 2384) ท่านได้ถือกำเนิด เกิดออกจากครรภ์มารดา ในหมู่บ้านมอญ มีชื่อว่าคลองครุ เมืองไทยอยุธยาชั้นตอน...” ท่านได้สร้างวัดมอญขึ้นที่นั่นเป็นจำนวนถึง 52 วัด หนึ่งในนั้นชื่อว่า “วัดมหาเถน” หรือ “วัดมหาเถน” (Mahayin Monastery) หมู่บ้านกะโดเมืองมะละแหม่ง รัฐมอญ ประเทศเมียนมาร์ คือวัดที่มหาเถนได้สร้างขึ้นและเริ่มเผยแผ่นิกายธรรมยุติเป็นครั้งแรกในเมียนมาร์และยังเป็นศูนย์กลางสำคัญของการศึกษานิกายธรรมยุติของเมียนมาร์ในปัจจุบัน และมีอยู่จนทุกวันนี้ ชาวมอญในเมืองมอญ นิยมเรียกศาสนาพุทธนิกายนี้ว่า “นิกายมหาเถน” ปัจจุบันมีวัดสังกัดมหาเถนทั้งสิ้น 102 วัด มีพระอยู่หลักพันกว่ารูป โดยประมาณ โดยยึดวัตรปฏิบัติตามแบบธรรมยุติกนิกายจากประเทศไทยอย่างเคร่งครัด เช่น ข้อห้ามรับเงินทอง การห้ามจีวรอย่างมิดชิดเมื่อเวลาต้องออกไปในที่สาธารณะ การรับถวายของการฉัน เป็นต้น

นิกาย/2015 มีวัด 62,600		สถิติพระรายเมือง/รัฐ ปี 2014 รวม 551,587 รูป/คน			
นิกาย	วัด/จำนวน	รัฐ/เมือง	สถิติพระ	รัฐ/เมือง	สถิติพระ

สุธรรมมา	56,492	รัฐกะฉิ่น	8,214	มากวย	33,245
ขเวจะเย้น	3,608	กะยา	1,937	มันทะเล	106,472
มหาทวาระ	805	กระเทรียง	14,139	มอญ	33,271
มูละทวาระ	665	ฉิน	468	ยะไซ่	14,223
อะไน้กซ็อง ทวาระ	51	สกาย	56,786	ย่างกั๋ง	88,938
เวพูน นิกาย	643	พะโคตะวันออก	35,428	ฉาน (ไต)	37,433
แหงดตัวน	173	พะโคตะวันตก	15,695	ฉานเหนือ	28401
มหาเย้น	79	เนปีดอ	11,773	ฉานตะวันออก	11,591
คณะวิมุตติ กะโค	133	ตะนาวศรี	9,274	อิรวดี	44,659

ตารางที่ 1 สถิติจำนวนวัดทั่วประเทศ และนิกายในประเทศพม่า ตามสถิติสำรวจโดยรัฐ ระหว่าง ค.ศ.

2014-2015 (ที่มา : Ashin Puppha,1 พฤษภาคม 2561)

ในจำนวนนิกายทั้งหมด 9 นิกาย ยังมีบางนิกายที่กำเนิดโดยกลุ่มชาติพันธุ์อื่น เช่น มอญ ไทใหญ่ มีเพียงบางนิกายที่ได้รับการยอมรับดังปรากฏ และก็มีอีกหลายนิกายไม่ได้รับการยอมรับ แต่นัยหนึ่งเกิดขึ้นภายใต้การสนับสนุนให้เกิดตั้งกรณีการสังคายนาทำศาสนาให้บริสุทธิ์ ในสมัยพระเจ้ามินดง หรือการแตกแยกด้วยวัตรปฏิบัติ มีความเห็นทางพระธรรมวินัยที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นเรื่องปกติของการเกิดขึ้นของนิกายของพระพุทธศาสนา นับแต่อดีตกระทั่งปัจจุบัน แต่โดยสาระของความเป็นนิกายพระพุทธศาสนาในพม่าจึงมีเพียง 9 นิกายที่ได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการโดยรัฐ ให้เป็นส่วนหนึ่งของพระพุทธศาสนาในประเทศพม่า

การปกครองในแต่ละระดับ

ในลำดับชั้นการปกครอง สมณศักดิ์ของพม่าไม่เกี่ยวกับสายการปกครอง เมื่อเทียบกับประเทศไทย กำหนดไว้ว่าใครจะได้สมณศักดิ์ต้องเป็นพระในสายการปกครอง ตั้งแต่ผู้ช่วยเจ้าอาวาส เป็นอย่างน้อย ถึงจะได้สมณศักดิ์แต่ในกรณีของพม่าไม่ได้เกี่ยวกับการปกครอง แต่จะเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานด้านการศึกษา การเผยแผ่ การปฏิบัติธรรมกรรมฐาน เป็นต้น



ภาพที่ 3 ประธานเถรสภาพม่ารูปปัจจุบัน ภัททันตะกุมาระภิวังสะ (Bhamo Sayadaw Dr Bhaddanta Kumarabhivamsa) ในโอกาสให้การต้อนรับพระสันตปาปา ฟานซิส เมื่อ 29 พฤศจิกายน 2017/2560 ในคราวเยือนพม่า (Pope Francis) และ บรรยายการประชุมเถรสมาคมพม่า (State Sangha Maha Nayaka Comittee) จำนวน 47 รูปที่ทำปาสาณ กรุงย่างกุ้ง (Maha Pathana Cave in Thiri Mingalar Kaba Aye Hill) ในการประชุมเถรสมาคมครั้งที่ 6-7 ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2018 ที่ ผ่านมา (ภาพ : MNA)

ในส่วนของระบบการปกครองคณะสงฆ์ภายในประเทศพม่า จะมีการรูปแบบการปกครองในแบบสภา ที่เรียกว่า สังฆมทานายกสมาคม (State Sangha Mahanayaka committee) หรือมหาเถรสมาคมของพม่า มีกรรมการ 47 รูป ประกอบด้วยประธาน 1 รูป รองประธานอีก 6 รูป และเลขานุการอีก 1 รูป และผู้ช่วย เลขานุการอีก 6 รูป ที่เหลือ 33 รูปเป็นคณะกรรมการ โดยทุกรูปได้รับการแต่งตั้งจากกระทรวงศาสนา (the Burmese Ministry of Religious Affairs) มีวาระในการดำรงตำแหน่งครั้งละ 5 ปี โดยคณะกรรมการทั้งหมด 1 ใน 4 หรือ 25 เปอร์เซ็นต์ จะต้องมีการเปลี่ยนในทุก 3 ปี โดย แต่ละรูปจะดำรงตำแหน่งได้ไม่เกิน 4 สมัย โดย ระเบียบนี้ออกมาในปี ค.ศ.1995/2538 มีหน้าที่ออกกฎ ตราระเบียบ กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการบริหาร กิจการพระพุทธศาสนาในประเทศพม่า (Human Rights Watch,2009) มีการบริหารในรูปของคณะกรรมการ แผนกต่าง ๆ มี (ก) แผนกเผยแผ่ (ข) แผนกปกครอง หรือวินิจัยพระธรรมวินัย วินัยธร (ค) แผนกการศึกษา โดยจะมีคณะกรรมการดำเนินแผนกละ 5 รูป และมีการสลับกันบริหารงานประมาณวาระละ 4 เดือนในแต่ละ แผนก ในส่วนการได้มาของคณะกรรมการสังฆมทานายกสมาคม โดยจะมีการคัดเลือกกันตั้งแต่ขั้นต้นตั้งแต่เจ้า อาวาส จากแต่ละนิกาย และแต่ละวัด ในสัดส่วน 50 วัดต่อพระภิกษุที่เป็นตัวแทน 1 รูป ไปจนถึงขั้นสูงสุด พิจารณากลับกรองโดยประธานาธิบดี ประกาศแต่งตั้งอย่างเป็นทางการ ปัจจุบันมีท่านพระภัททันตะ กุมาร วังสะ (Bhaddanta Kumarabhivamsa (Bhamo Sayadaw) ดำรงตำแหน่งประธานมหาเถรสมาคม และมี ท่านภัททันตะ สิริธะ (Bhaddanta Sirinda)เป็นรองประธาน และมีท่าน ภัททันตะ มานิตะสิริภิวังสะ (Bhaddanta Manitasiribhivams, เป็นเลขานุการ



ภาพที่ 4 สมเด็จพระพุทธาจารย์ (อาจ อาสภะ) พระภัททันตะ อาสภะ พระมหาโชดก ญาณสิทธิ (พระธรรมธีรราชมหามุนี) ผู้ที่ นำรูปแบบการสอนกรรมฐานจากพม่า “สติปัฏฐาน 4” ยุบหนอ-พองหนอ เข้ามาเผยแผ่ยังประเทศไทย (ภาพ : ออนไลน์)

คณะกรรมการมีหน้าที่ออกกฎระเบียบที่สอดคล้องกับพระธรรมวินัย กฎหมาย กำกับดูแลการละเมิด วินัย กฎหมายของพระสงฆ์ และบังคับให้พระสงฆ์ปฏิบัติธรรม จากเหตุการณ์การปฏิวัติเขียว (Saffron Revolution) ในปี 2007/2550 คณะกรรมการได้ออกระเบียบห้ามพระสงฆ์เข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมของ

ฆราวาสหรือในความหมายที่ไปสนับสนุนกิจกรรมทางการเมืองของฆราวาส (*The New Light of Myanmar, 2007*)

ในส่วนการปกครองในระดับนิกายจะมีสังฆนายกในแต่ละนิกาย โดยในพม่าจะมีนิกายทางพระพุทธศาสนาหลัก ๆ อยู่จำนวน 9 นิกาย โดยมีนิกายสุธรรมมา เป็นนิกายใหญ่และนิกายหลัก โดยมีสัดส่วนจำนวนพระภิกษุสงฆ์อยู่ประมาณ 90 เปอร์เซ็นต์ ของพระภิกษุสงฆ์ทั้งหมดที่มีอยู่ทั่วประเทศประมาณ 500,000 รูป

ระบบสมณศักดิ์

ระบบสมณศักดิ์ในพม่า มีจุดเริ่มมาจากศรีลังกา โดยมีบันทึกของวัดกัลยาณี ศรีลังกาและรามัญสมณวงศ์ โดยบันทึกกล่าวถึงเหตุการณ์ที่ พระเจ้าธรรมเจดีย์ (Dhammazedi, 1471–1492) โดย ดี.จี.อี. ฮอลล์ กล่าวไว้ว่า "พระองค์เป็นผู้ปกครองชาวพุทธที่ยอดเยี่ยม มีการชำระและปฏิรูปศาสนา ภายใต้การปกครองของพระองค์อาณาจักรมอญมีอารยธรรมที่เจริญรุ่งเรืองและโดดเด่น แตกต่างอย่างมากกับความวุ่นวายและความป่าเถื่อนของอาณาจักรอังวะ" (Hall, D.G.E., 1960: 36–37) โดยเหตุการณ์ในช่วง พ.ศ.2108/1565 ได้ส่งพระสงฆ์ 22 รูป ไปบวชแปลงที่วัดกัลยาณี ประเทศศรีลังกา เมื่อบวชแปลงเสร็จแล้วพระเจ้าภูวเนกะพาหุ (Bhuvanekabahu) ได้ตรัสกับพระที่บวชแปลงในขณะนั้นว่า “ถ้าโยมจะถวายจตุปัจจัยแก่พระคุณเจ้า เกรงว่าเมื่อพระคุณเจ้ากลับไปประเทศของพระคุณเจ้าแล้ว จะใช้สอยหมด โยมจะถวายสิ่งที่พระคุณเจ้าใช้ตลอดชีวิตก็คือราชทินนาม” จึงได้ถวายราชทินนามแก่พระสงฆ์บวชแปลง 22 รูป จึงเป็นที่มาของราชทินนามในปัจจุบัน ตั้ง พระโมคคัลลานะเถระ เป็น “**พระสิริสังฆโพธิสามิ**” ตั้ง พระสิวลีเถระ ในราชทินนามว่า “**พระติโลกครูสามิ**” เป็นต้น ข้อมูลนี้เป็นบันทึกที่ชัดเจนเกี่ยวกับสมณศักดิ์ที่ปรากฏในพม่า รวมถึงสมณศักดิ์ในประเทศไทย ลาว กัมพูชา และประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนาเถรวาท โดยสมณศักดิ์ในพม่าจำแนกเป็น 3 แผนกด้วยกัน คือสายวิชาการ สายเผยแผ่ และสายกรรมฐาน ซึ่งจำแนกลงรายละเอียดได้ คือ

1. **สมณศักดิ์ สายวิชาการ แบ่งเป็น 3 ชั้น อันประกอบด้วย** คันถวาจกะ ที่แปลว่าผู้สอนคัมภีร์ สอนบาลี สอนหนังสือ **สมณศักดิ์ชั้นที่ 1** มุลคันถวาจกะ **สมณศักดิ์ชั้นที่ 2** มหาคันถวาจกะ **สมณศักดิ์ชั้นที่ 3** ชั้นสูงสุด เรียกว่า อัครมหาคันถวาจกะ เป็นสายวิชาการ สอนหนังสือทั้งบาลี (Phra Brahmapundit, 2557) และธรรมจรรย์ (DhammAcariya) โดยมอบให้แก่ทั้งพระภิกษุและแม่ชี โดยรูปแบบการศึกษาจะเริ่มตั้งแต่การศึกษาธรรมวินัย ที่เรียกว่า “ธรรมจรรย์” (Khammai Dhammasami, 2004)



ภาพที่ 5 การบวชเรียนหนังสือ นับเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาอีกแบบหนึ่งโดยวัด และพระสงฆ์ ที่ยังคงมีความบทบาทและความสำคัญอยู่ในประเทศพม่า (ภาพผู้เขียน,ที่สำนักมหาคันทายง ย่างกุ้ง เมื่อ 5 มกราคม 2014/2558)

นอกจากนี้ในการศึกษาสายวิชาการ ยังมีการจัดการศึกษาที่จัดสอบให้มีพระผู้ทรงพระไตรปิฎก ซึ่งก็อยู่ฝ่ายวิชาการด้วยเช่นกัน เป็นวิธีการจัดการศึกษาที่ ชาวพุทธพม่าให้การนับถือ พระไตรปิฎกธรรมาจารย์ที่สามารถท่องพระไตรปิฎกได้ทั้งหมด 84,000 พระธรรมชั้นทั้งบาลีและคำแปลโดยปากเปล่า โดยการศึกษาแบบนี้สืบเนื่องจาก การศึกษาพระปริยัติธรรมในพม่า นั้น สมัยพระเจ้ามินดงมีการสอบพระปริยัติธรรม วิชาที่สอบแบ่งเป็นสี่ขั้นคือ ขั้นต้น ต้องสอบท่องคัมภีร์กัจจายนไวยการณ 8 กัณฑ์ ด้วยปากเปล่า อภิธานนปทีปิกา 1203 คาถา วุตโตทัย ฉันทโปกกรม สุโพธาลังการ อภิธรรมมัตถสังคหะ 9 ปริเฉท มาติกา ธาตุกถา 14 นัย ยมก 5 **ชั้นกลาง** สอบท่องปากเปล่าคัมภีร์ในขั้นต้นทั้งหมดโดยเพิ่มยมกเป็น 10 ยมก **ชั้นสูง** สอบแบบชั้นกลาง แต่เพิ่มคัมภีร์ปฎิฐานแต่ต้นจนจบกุสลติกะ และชั้นสูงสุดจะต้องสอบแข่งขันกันทั้งหมดเพื่อให้ได้ที่ 1 โดยได้วุฒิการศึกษาธรรมจริยะ

การสอบของพระสงฆ์คงเป็นวิธีการที่น่าเชื่อถือ จนกษัตริย์ต้องนำเอาวิธีการสอบไปใช้ **ในการศึกษาพระไตรปิฎกของพม่าจะมีสถาบันที่ให้การศึกษโดยเฉพาะแห่งเดียวในประเทศพม่า ซึ่งอยู่ในจังหวัดเมฆกุน เมืองโมเมะกงเม ซึ่งเรียกชื่อว่า ตรีปิฎกะกะนิกายะเมฆกุนธรรมนาถ** ซึ่งเป็นสถาบันสูงสุดในการศึกษาพระไตรปิฎกของประเทศ โดยจะรับภิกษุผู้มีความสามารถ จากหลักสูตรพุทธศาสนาขั้นต้นธรรมจริยะ เมื่อผ่านการเรียนขั้นเตรียมความพร้อมการเรียนพระไตรปิฎก เป็นเวลา 1 ปี พร้อมทำการสอบให้ผ่านในระยะเวลา 1 ปี จึงจะเข้าสู่รูปแบบการเรียนศึกษาพระไตรปิฎก โดยเริ่มต้นจากการศึกษาพระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก พระอภิธรรมปิฎก การเรียนพร้อมสอบโดยลำดับ เป็นเวลารวม 10 ปี จากนั้นจะทำการสอบท่องปากเปล่า โดยเริ่มจากพระวินัยปิฎก หากทรงจำได้โดยไม่ผิดพลาดแม้แต่อักขระเดียว จะเรียกว่า**พระวินัยธร** (วินัยธระ) จะมีการสอบข้อเขียนบรรยายให้ครบถ้วนตามพระวินัยปิฎก เมื่อผ่านแล้วจะแล้วเรียกว่า**วินัยโกวิทะ**

จากนั้นจะเริ่มศึกษาพระสูตร ตามลำดับ เมื่อสอบปากเปล่าทรงจำพระสูตรได้แล้วจะเรียกว่า**ทีฆะปานะกะ** และต้องสอบข้อเขียนบรรยายให้ครบถ้วน เมื่อสอบผ่านจะเรียกว่า**ทีฆะนิกายะโกวิทะ** จากนั้นจึงมาเริ่มศึกษาพระอภิธรรมปิฎกและทำการสอบเช่นเดิมที่ผ่านมามาก หากผ่านการสอบปากเปล่าจะเรียกว่า**มูลอภิธรรมมิกะ** และผ่านข้อเขียนจะเรียกว่า **อภิธรรมโกวิทะ** ซึ่งต้องใช้เวลาอีก 1 ปี เมื่อสำเร็จและจะศึกษาพระคัมภีร์อภิธรรมอีก คือ ยมก 3 เล่ม ปฎิฐาน อีก 5 เล่ม รวม 4,000 หน้า เมื่อสอบปากเปล่าผ่านจะเรียกว่า **ตรีปิฎกธรร** (Tipitakadhara) ซึ่งหมายถึงการเป็นผู้ทรงจำพระไตรปิฎก และ ต้องสอบข้อเขียนบรรยายอีก รวม 4,000 หน้า จะได้วุฒิเป็น**ตรีปิฎกโกวิทะ** (Tipitakakawida) ในพระไตรปิฎกฉบับฉนฐสังคายนา 40 เล่มนั้น 20 เล่มจะเรียนกับพระอาจารย์ ส่วนอีก 20 เล่มจะเป็นการศึกษาวิจัยด้วยตนเอง ซึ่งต้องใช้เวลาการเรียน สอบทั้งท่องและบรรยาย ทั้งหมดเป็นเวลา 10 ปี การศึกษาดังกล่าวจะไม่มีการศึกษาในวิชาอื่นๆ นอกจากพระไตรปิฎก และเป็นผู้เชี่ยวชาญในพระไตรปิฎก ทรงจำแล้ว เชี่ยวชาญแล้ว เรียกว่า **ธรรมะภักขาคาริกะ** (Dhammabhandagarika) ผู้รักษาขุนคลังพระไตรปิฎก ฯลฯ

การสอบผ่านเป็นพระผู้ทรงจำพระไตรปิฎกเป็นการยาก ตรงที่ต้องท่องจำพระไตรปิฎกได้ทั้งหมด ผู้จะสอบคัดเลือกต้องเตรียมตัวสอบเป็นอย่างดี ไม่ต่ำกว่า 10 ปี ถ้าสอบผ่านแล้ว รัฐบาลจะประกาศเกียรติยศ และ

ถวายค่านิตยภัตให้ พร้อมทั้งอุปถัมภ์ค่าพาหนะ เช่น ขึ้นเครื่องบิน ขึ้นรถฟรี และสวัสดิการอื่นๆ ในอดีตที่ผ่านมา พระไตรปิฎกธรรมที่มีชื่อเสียง คือ พระอาจารย์ภักทันทะ วิจิตตะ สารากิวังสะปฐมตรีปิฎกเถระ ตรีปิฎกโกวิทะ ตรีปิฎกเถระธรรมกัณฑ์คาริกะ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ปฐมเม็งกุน สยาดอ เมืองสะกาย ท่านสามารถจำได้ทุกหน้าทุกบรรทัดราวกับเปิดข้อมูลจากคอมพิวเตอร์ จนกระทั่งกินเนสส์บุ๊ก ใน พ.ศ. 2528/1985 ซึ่งตีพิมพ์ในอังกฤษ ได้บันทึกความทรงจำที่น่ามหัศจรรย์ของท่านไว้ว่า “พระอาจารย์ใหญ่เม็งกุนสยาดอ ประเทศพม่า มีความทรงจำท่องพระไตรปิฎก 16,000 หน้า (240,000 ตัวอักษร) ได้ เมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2497/ค.ศ. 1954 ซึ่งเป็นตัวอย่างของความทรงจำของมนุษย์ที่หาได้ยากมาก นับแต่อดีตพระในสายผู้ทรงพระไตรปิฎกทั่วประเทศมีจำนวน 14 รูป คงเหลือในปัจจุบันที่ 11 รูป มรณภาพไปแล้ว 3 รูป มีท่านพระอาจารย์ภักทันทะ วิจิตตะ สารากิวังสะ รูปแรก เป็นต้น ซึ่งในสังคมพม่าเป็นที่ยกย่อง รวมทั้งทำหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้กับศิษย์ในชั้นต่อ ๆ มาตามลำดับด้วยเช่นกัน



ภาพที่ 6 พระผู้ทรงจำพระไตรปิฎก ที่ในประวัติของพม่ามีผู้ทรงพระไตรปิฎกนับแต่อดีตกระทั่งปัจจุบัน จำนวน 14 รูป และท่านเหล่านี้ปัจจุบันยังมีชีวิต 11 รูป (ภาพ : วัดจากแดง จ.สมุทรปราการ)

2. สมณศักดิ์สายเผยแผ่ เรียกว่า สัทธรรมโชติกะ สมณศักดิ์ขั้นที่ 1 สัทธรรมโชติกะ สมณศักดิ์ขั้นที่ 2 มหาสัทธรรมโชติกะ สมณศักดิ์ขั้นที่ 3 อัคคมหาสัทธรรมโชติกะ มอภแก่พระภิกษุและแม่ชี ผู้ประกาศหรือเผยแผ่พระสัทธรรม (Phra Brahmapundit, 2557)

ในสมัยพระพิมลธรรม (อาจ อาสภมหาเถระ, พ.ศ. 2446-2532/1903-1989) อดีตอธิบดีสงฆ์ วัดมหาธาตุฯ องค์กรุติยานายกสภามหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ขณะดำรงตำแหน่งสังฆมนตรีว่าการองค์การปกครอง ได้ริเริ่มและฟื้นฟูให้มีการเรียนพระอภิธรรม เมื่อพุทธศักราช 2492/1949 ได้เดินทางไปดูงานที่ประเทศพม่า เห็นว่าประเทศพม่า มีความเจริญรุ่งเรืองทางพระพุทธศาสนา ทั้งด้านคัมภีร์และวิปัสสนาธุระ จึงได้ขอพระภิกษุบัณฑิตชั้นธัมมาจริยะ จากสภาการศึกษาพระพุทธศาสนา โดยได้นิมนต์พระอาจารย์สัทธัมมโชติกะ ธัมมาจริยะ (13 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2456/1913 - 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2509/1966, 53 ปี) ให้มาสอนพระอภิธรรมในประเทศไทย (อีกรูปหนึ่งคือ ท่านพระอาจารย์เตชินทะ ธัมมาจริยะ ธัมมกถิกะ) ท่านพระอาจารย์สัทธัมมโชติกะ ธัมมาจริยะ ได้จัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนได้อย่างเรียบร้อย ขาดแต่วิปัสสนาที่ปณีเล่มเดียว

ในปี พ.ศ.2509/1966 ท่านได้อาพาธหนัก จนกระทั่งมรณภาพในที่สุด ซึ่งในประเทศไทยก็ถือว่าท่านเป็นผู้วางรากฐานด้านการเรียนการสอนอิทธิธรรมจนกระทั่งปัจจุบัน



ภาพที่ 7 พระสัทธัมมโชติกะ ธรรมจาริยะ ผู้นำรูปแบบการเรียนการสอนอิทธิธรรม มาเผยแพร่ในประเทศไทย ในสมัยพระพิมลธรรม วัดมหาธาตุ ฯ (ภาพ : ออนไลน์)

3. **สมณศักดิ์สายกรรมฐาน** กรรมฐานให้กับพระสงฆ์เท่านั้น ได้เริ่มตั้งแต่ชั้นแรก **สมณศักดิ์ขั้นที่ 1** มูลกรรมฐานจาริยะ **สมณศักดิ์ขั้นที่ 2** มหากรรมฐานจาริยะ **สมณศักดิ์ขั้นที่ 3** อัครมหากรรมฐานจาริยะ (อาจารย์ผู้สอนกรรมฐานที่ยิ่งใหญ่และยอดเยี่ยม) ดังที่เราคุ้นชินในสังคมไทย อาทิ ภัททันตะอาสาภะ พระภิกษุที่คณะสงฆ์ไทย และรัฐบาลได้เคยนิมนต์ท่านมาสอนกรรมฐาน ที่วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎ์ กรุงเทพฯ ฯ เมื่อ พ.ศ. 2496/1953 ในยุคพระพิมลธรรม (อาจ อาสภมหาเถระ, พ.ศ.2446-2532/1903-1989) พร้อมกับการแต่งตั้งกองการวิปัสสนาธุระแห่งประเทศไทย โดยนิมนต์พระมาอบรมทั่วประเทศ ทั้งส่งพระที่ผ่านการอบรมไปเผยแพร่ในวงกว้างตามแนวปฏิบัติ “สติปัฏฐาน” ยุบหนอพองหนอ โดยสมณศักดิ์ในสายกรรมฐาน จำแนกเป็น 3 ชั้นเช่นกัน กรรมฐานจาริยะ มหากรรมฐานจาริยะ (Phra Brahmmapundit, 2557)

สำนักกรรมฐานที่เด่นในพม่า ที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน อาทิ (1) สำนักมหาสีสยาตอย่างกุง (2) ท่านอาจารย์เซมเม สยาตอ (พระชนกาทิววงศ์) แห่งสำนักเซมเม เมืองย่างกุง ประเทศพม่า (3) ศูนย์ปฏิบัติธรรมนานาชาติ พระอ็อกตอเยะ วิปัสสนาธุระ (International Pa-Auk Tawya Vipassana Dhura Meditation Centre) (4) สำนัก วิโรจนะ ทำซีเหล็ก (4) สำนักปฏิบัติธรรมโชติ (Dhamma Joti-Light of Dhamma) สอนโดยโคเอ็งก้า (S.N.Goenka) มีแนวปฏิบัติในแนวสติปัฏฐานในแบบอุบาชิน (U Ba Khin) เป็นต้น



ภาพที่ 8 ประธานาธิบดีอู หินจี (U Htin Kyaw) ที่ปรึกษาประธานาธิบดี ออง ซาน ซูจี (Daw Aung San Suu Kyi) ถวายสมณศักดิ์ชั้นอภิธรรมมหาครู อันเป็นสมณศักดิ์ชั้นสูงสุด แก่สยาดอ ภัททันตะ วิโชตะ (Sayadaw Bhaddanta Vijota) และสยาดอ ภัททันตะ โสภณะ (Sayadaw Bhaddanta Sobana) (ภาพออนไลน์, 2 มีนาคม 2018)

สมณศักดิ์พิเศษซึ่งจำแนกไปอีก 3 ชั้น

(1) **อภิธรรมมหาครู (Abhidhajamahārattthaguru)** สมเด็จพระสังฆราช หรือพระราชาคณะผู้ใหญ่เท่านั้นจึงจะได้) เป็นสมณศักดิ์ชั้นสูงสุด โดยมีเกณฑ์ว่าผู้ที่จะได้สมณศักดิ์ชั้นนี้จะต้องเคยได้รับ สมณศักดิ์ชั้น อัครมหาบัณฑิตมาแล้ว ถึงจะสามารถรับสมณศักดิ์ชั้น “อภิธรรมมหาครู” (ผู้เป็นครูของแผ่นดิน) ทั้งผู้ที่ได้รับตำแหน่งดังกล่าวต้องเป็นผู้มีอายุพรรษาไม่น้อยกว่า 60 พรรษา หรือมีอายุไม่ต่ำกว่า 80 ปี เท่านั้น ซึ่งในปี ค.ศ. 2018 นี้มีพระที่ได้รับสมณศักดิ์ชั้นนี้ จำนวนหลายรูป อาทิ พระสยาดอ ภัททันตะ วิโชตะ (Sayadaw Abhidaja Maharattha Guru Aggamaha Pandita Bhaddanta Vijota) สยาดอ ภัททันตะ โสภณะ (Sayadaw Bhaddanta Sobana) สยาดอ ภัททันตะ อาสินะ (Sayadaw Bhaddanta Asiina from Nay Pyi Taw Tatkon) สยาดอ สุธัมมา สาระ (Saydaw Sudhamma Sara of Moekaung Monastery) สยาดอ ภัททันตะ ปันนิตะ (Sayadaw Bhaddanta Pandita from Sittway) เป็นต้น

(2) **อัครมหาบัณฑิต (Aggamahapandita)** เกิดขึ้นครั้งแรก 2458/1915 เป็นสมณศักดิ์สายพิเศษที่ย่องย่องแก่พระที่ได้สมณศักดิ์สูงสุด โดยเกณฑ์ของของผู้ที่จะได้สมณศักดิ์แบบนี้จะต้องมีอายุพรรษา 40 พรรษา หรือมีอายุไม่น้อยกว่า 60 ปี ในประเทศไทยเรามีพระภิกษุที่ได้สมณศักดิ์ของพม่าในสายนี้ มีสมเด็จพระพุฒาจารย์ ใน พ.ศ.2497/1954 ในฐานะที่เคยมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ทำปฏิวัติสังคายนาครั้งที่ 6 ในประเทศพม่า และมีอีกท่านคือสมเด็จพระพุทธชินวงศ์ (สมศักดิ์ อุปสโม) ที่ได้รับสมณศักดิ์ยกย่องของพม่า รวมทั้งรายล่าสุดก็คือ พระพรหมบัณฑิต อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นต้น

(3) **ติปิฏกัระระ (TipiTakadhara)** หรือสมณศักดิ์สำหรับผู้ทรงจำพระไตรปิฎก โดยเนื่องด้วยสายวิชาการกำหนดให้มีผู้ทรงพระไตรปิฎกครั้งแรก ใน พ.ศ.2492/1949 จนกระทั่งมีพระวิจิตรสาลาภิวงศ์ (Ven. Vicittasarabhivamsa, 1953, 42) มีการสอบได้เป็นพระผู้ทรงพระไตรปิฎกใน พ.ศ.2495/1952 พระเนมะอินทะ วิสิทธะ (Ven. Nemaında Visittha, 1959, 32) พระโกสละ (Ven. Kosala, 1963, 36) พระสุมิงคะละลังคะระ (Ven. Sumingalankara, 1973, 27) พระสิรินทะภิวงศ์ (Ven. Sirinandabhivamsa, 1984, 42) พระวายะเมอินทะภิวงศ์ (Ven. Vayameindabhivamsa, 1995, 39) พระโกณฑัญญะ (Ven. Kondanna, 1997, 55) พระสีลาขันธะภิวงศ์ (Ven. Silakhandabhivamsa, 2000, 34) พระวังสะปาละลังคะระ (Ven. Vamsapalankara, 2000, 32) พระอินทปาละ (Ven. Indapala, 2004, 43) พระสุนทะระ (Ven. Sundhara, 2004, 48) พระอินทจริยา (Ven. Indhacariya, 2004) นับแต่มีการจัดรูปแบบการศึกษาด้วยการสอบเพื่อเป็นพระผู้ทรงพระไตรปิฎกกว่า 68 ปี มีจำนวนพระผู้ทรงพระไตรปิฎก ทั้ง 3 ปิฎก จำนวน 14 รูป โดยยังมีชีวิตอยู่จำนวน 11 รูป และมรณภาพไปแล้วจำนวน 3 รูป

สมณศักดิ์ในส่วนของอัครมหาบัณฑิต และ อภิธรรมมหาครู เป็นสมณศักดิ์ที่ทุกสายสามารถได้รับการแต่งตั้งเข้ามาถ้าในกรณีเกณฑ์ในเรื่องภาระงานและอายุพรรษาถึง อาทิ 40 พรรษา มีอายุ 60 ปีสำหรับชั้นสมณศักดิ์อัครมหาบัณฑิต หรือ 60 พรรษา อายุ 80 ปีสำหรับสมณศักดิ์ในชั้น อภิธรรมมหาครู เป็นต้น



ภาพที่ 9 ภาพการสอบผู้ทรงพระไตรปิฎก ณ ถ้ำปาสาณ กรุงย่างกุ้ง (Maha Pathana Cave in Thiri Mingalar Kaba Aye Hill in Yangon) (ภาพผู้เขียน : เมื่อ 10 มกราคม 2014/2558)

จนกระทั่งเมื่อวันที่ 17 มิถุนายน พ.ศ. 2558/2016 สำนักงานประธานาธิบดีพม่า (the Office of the President of Myanmar) ได้ออกคำสั่งแก้ไขเพิ่มเติมระบบสมณศักดิ์ของพระสงฆ์พม่าเพิ่มเติมจากที่มีอยู่เดิมเป็น 7 หมวด ดังนี้

1. สมณศักดิ์สำหรับผู้ทรงความรู้ด้านปริยัติหรือด้านการศึกษา
 1. อภิธชฆมหาฐคฺฉุรุ (Abhidhajamahāraṭṭhaguru)
 2. อัคคมหาปณฺฑิตะ (Aggamahāpaṇḍita)
2. พระผู้ทรงพระไตรปิฎก (Tipiṭakadhara Dhammabhaṇḍāgārika)
3. สมณศักดิ์ด้านการเรียนการสอน หรือจัดการศึกษา Academic instruction titles
 1. อัคคมหาคันถวาจะกะปณฺฑิตะ (Aggamahāganthavācakaṇḍita)
 2. มหาคันถวาจะกะปณฺฑิตะ (Mahāganthavācakaṇḍita)
 3. คันถวาจะกะปณฺฑิตะ (Ganthavācakaṇḍita)
4. สมณศักดิ์ด้านรักษาพระธรรมวินัย หรือวินัยธร หรือพระธรรมธรร Dhammakatika titles
 1. มหาธรรมะกะติกา พหุชะนะหิตะชะระ (Mahādhammakatika Bahujanahitadhara)
 2. ธรรมะกะติกา พหุชะนะหิตะชะระ (Dhammakatika Bahujanahitadhara)
5. สมณศักดิ์ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา Religious propagation titles
 1. อภิธชฆอัคคมมหาสัทธรรมะโชติกะ (Abhidhajaaggamahāsaddhammajotika)
 2. อัคคมมหาสัทธรรมะโชติกะชะชะ (Aggamahāsaddhammajotikadhaja)
 3. มหาสัทธรรมะโชติกะชะชะ (Mahāsaddhammajotikadhaja)
 4. สัทธรรมะโชติกะชะชะ (Saddhammajotikadhaja)
6. สมณศักดิ์ด้านกรรมฐาน วิปัสณาจารย์ หรือการสอนกรรมฐาน Kammaṭṭhāna titles
 1. อัคคมหากกรรมฐานาจารย์ยะ (Aggamahākammaṭṭhānācariya)
 2. มหากกรรมฐานาจารย์ยะ (Mahākammaṭṭhānācariya)
 3. กรรมฐานาจารย์ยะ (Kammaṭṭhānācariya)

7. สมณศักดิ์ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้งในส่วนปริยัติและปฏิบัติ

1. อัครมหาสิริสุธรรมมานิโชตชะระระ (Aggamahāsīrisudhammanijotadhara)
2. อัครมหาสิริสุธรรมมาสิงคี (Aggamahāsīrisudhammasiṅgī)
3. สิริสุธรรมมานิโชตชะระระ (Sīrisudhammanijotadhara)
4. สิริสุธรรมมาสิงคี (Sīrisudhammasiṅgī)
5. สีหะสุธรรมมานิโชตชะระระ (Sīhasudhammanijotadhara)
6. สีหะสุธรรมมาสิงคี (Sīhasudhammasiṅgī)
7. สุธรรมมะณีโชตชะระระ (Sudhammanijotadhara)
8. สุธรรมมะสิงคี (Sudhammasiṅgī)

ระบบสมณศักดิ์ใหม่ที่ผ่านการประกาศจากสำนักงานประธานาธิบดี มีตำแหน่งเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับภาระงาน โดยมีการเปลี่ยนแปลงไปบ้าง แต่โดยโครงสร้างและชื่ออาจสลับและไม่แตกต่าง แต่สะท้อนให้เห็นถึงแนวทางในการบริหารการปกครองระบบคณะสงฆ์ที่ทำให้เห็นว่าคณะสงฆ์ และเชื่อว่าคงจะเป็นกลไกที่เสนอด้วยคณะสงฆ์

บทสรุป

พม่ามีรูปแบบการปกครองสงฆ์ในรูปแบบของสภามหาเถรสมาคม มีอำนาจหน้าที่ปกครองสูงสุด รวมจำนวน 47 รูป มีที่มาจากการเลือกตั้งจากระดับวัดและเลือกกันจนได้ 47 รูป พร้อมการรับรองแต่งตั้งจากรัฐบาล มีสังฆนายกในแต่ละนิกาย และปกครองลดหลั่นกันไปจนถึงระดับวัด ในส่วนสมณศักดิ์ ชั้นยศที่เป็นรูปแบบเฉพาะของตนเอง โดยเป็นสมณศักดิ์ที่เนื่องด้วยภาระงานตามบทบาทที่กระทำอยู่ เช่น การเผยแผ่ การปกครอง การศึกษา เป็นต้น ทั้งหมดสะท้อนให้เห็นว่า พม่ามีรูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในแบบตนเอง ที่เป็นรูปแบบการกระจายอำนาจ มีส่วนร่วมการปกครองตั้งแต่ระดับบนถึงล่าง สมณศักดิ์เน้นภาระงานให้ทั้งพระและฆราวาสที่ทำงานเพื่อพระพุทธศาสนา แต่โดยรวมเป็นไปเพื่อการบริหารกิจการพระพุทธศาสนาในประเทศพม่า นอกจากนี้ความเป็นพระพุทธศาสนา ได้ถูกนำมาเป็นกลไกทางการเมืองกรณีของการสนับสนุนการปกครองของรัฐบาลทหาร สนับสนุนการต่อต้านการรัฐประหาร เป็นกลไกของการสร้างกระแสชาตินิยม หรือการต่อต้านต่างศาสนาดังกรณีที่เกิดขึ้นต่อกลุ่มชาติพันธุ์โรฮิงญา (Jacques Bertrand, Alexandre Pelletier, 2017 : 257-279.) ที่ปรากฏในทศวรรษที่ผ่านมา จนกลายเป็นคำถามต่อประชาคมโลกว่าพระพุทธศาสนาที่ไม่ได้สอนเรื่องความรุนแรง หรือการวางท่าทีมีเมตตาต่อประชาคมโลก ทำไมจึงส่งเสริมหรือกระตุ้นให้เกิดการใช้ความรุนแรงต่อประชาคมอื่น ๆ กลุ่มชาติพันธุ์ในพม่า ซึ่งหากเทียบกับพระพุทธศาสนาในไทย ลาว กัมพูชา และพม่า ล้วนมีประสบการณ์ในการนำพระพุทธศาสนาเป็นกลไกหนึ่งในความเป็น “ชาตินิยม-เผ่าพันธุ์นิยม” (Charles Keyes, 2016 : 41-52) โดยมีเป้าหมายเพื่อประโยชน์ทางการเมือง การเมือง ทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

Reference

- Ashin Pubpha. Mon's Monks Who studies in MCU. 30 March 2017. *Interview*.
- Aung-Thwin, Michael (2009). "Of Monarchs, Monks, and Men: Religion and the State in Myanmar" (PDF). *Working Paper Series No. 127*. Asia Research Institute (18).
- Carbine, Jason A (2011). *Sons of the Buddha: Continuities and Ruptures in a Burmese Monastic Tradition*. 50. Walter de Gruyter. ISBN 978-3-11-025409-9.
- Charles Keyes. (2016). Theravada Buddhism and Buddhist Nationalism: Sri Lanka, Myanmar, Cambodia, and Thailand. *Journal The Review of Faith & International Affairs*. 14 (4) Religion, Law, and Society in Southeast Asia : 41-52.
- Gustaaf Houtman. (1990). *Traditions of Buddhist Practice in Burma*. Ph.D. Degree Candidate. School of Oriental and African Studies London London University
- Gutter, Peter (2001). "Law and Religion in Burma" (PDF). *Legal Issues on Burma Journal*.
- Global New Light of Myanmar. 6th meeting of 7th State Sangha Maha Nayaka Committee Concludes Date: February 26, 2018 <http://www.globalnewlightofmyanmar.com/6th-meeting-7th-state-sangha-maha-nayaka-committee-concludes/>
- Hall, D.G.E. (1960). *Burma* (3rd ed.). Hutchinson University Library.
- Human Rights Watch. (2009). "The Resistance of the Monks: Buddhism and Activism in Burma" (PDF). *Human Rights Watch*. September 2009. ISBN 1-56432-544-X. Retrieved 19 February 2012. <https://www.hrw.org/sites/default/files/reports/burmamonks0909webwcover.pdf>
- Heinz Bechert. *The Nikayas of the Burmese Sangha in the Context of Contemporary Burmese Buddhism*. Society for the Study of Pali and Buddhist Culture : NII-Electronic Service.
- Jacques Bertrand, Alexandre Pelletier. (2017). Violent Monks in Myanmar: Scapegoating and the Contest for Power. *Journal of Nationalism and Ethnic Politics*. 23 (3) : 257-279.
- Khammai Dhammasami. (2004). *Between Idealism and Pragmatism A Study of Monastic Education in Burma and Thailand from the Seventeenth Century to the Present*. Thesis submitted for the Degree of Doctor of Philosophy (D. Phil) In the Faculty of Oriental Studies University of Oxford. http://www.khamkoo.com/uploads/9/0/0/4/9004485/a_study_of_monastic_education_in_burma_and_thailand_from_the_17th_to_the_present.pdf
- Niharranjan Ray. (1946). *An Introduction to the Study of Theravāda Buddhism in Burma: A Study in Indo-Burmese Historical and Cultural Relations from the Earliest Times to*

the British Conquest. Calcutta : University of Calcutta. 306.

Myanmar News Agency. *Religious Titles conferring ceremony for the year 2018*

Date: March 02, 2018 <http://www.globalnewlightofmyanmar.com/religious-titles-conferring-ceremony-year-2018/>

Myanmar News Agency. *Seventh State Sangha Maha Nayaka Committee holds meeting*

Date: November 11, 2017 <http://www.globalnewlightofmyanmar.com/seventh-state-sangha-maha-nayaka-committee-holds-meeting-2/>

MGR Online . News of the Lay Buddhist. "The monks Who can Recognized the Scriptures

Tipitaka" in World. 4 January 2554, online : Search 15 may 2018.

<https://www.manager.co.th/Dhamma/ViewNews.aspx?NewsID=9530000183172>

Phra Brahmapundit . (2557). Speech in honor ceremony of Aggamahabundit

(priest's ranks from Mynmar) Somdet Phra Buddhachinavong, *Public Sermon*.

<https://www.youtube.com/watch?v=M-rC3iUGYqo>, Search 15 April 2018.

Phrarat Pariyattikavee. (2560). Kammatthāna in Buddhism. Lessons from Mahā- satipatthāna

Sutra in Thai Societies. *Journal of Mahachula Academic*. 4 (2) : 1-20.

Reuters .*Pope calls for reconciliation in Myanmar on diplomatically fraught trip*.

Reuters Published: 2017-11-29 22:06:44.0 BdST Updated: 2017-11-29 22:06:44.0 BdST

<https://bdnews24.com/neighbours/2017/11/29/pope-calls-for-reconciliation-in-myanmar-on-diplomatically-fraught-trip>

The New Light of Myanmar. (2007). "State Sangha Maha Nayaka Committee has duty to

reinforce and observe basic principles and rules and regulations and implement religious matters" (PDF). *The New Light of Myanmar*. 25 September 2007.

Retrieved 19 February 2012.